

Nieuwsbrief

Nummer 10 – juli 2005

Inhoud

Start praktijkproef Spelderholt	1
<i>Kuikens biologische legproef in opfok</i>	1
<i>Rassen en merken</i>	1
Verenpikken in de opfok	1
<i>Zorgen voor afleiding</i>	2
<i>Afronding opfokonderzoek</i>	2
Oproep: Ervaring met daglichtlampen	2
Voorjaarsronde uitlopen	2
<i>Bodembedekking</i>	2
<i>Beschutting</i>	2
<i>Onderhoud</i>	3
<i>Risicofactoren</i>	3
<i>Vervolg</i>	3
Aanscherping voedernormen	3
Voereiwit: alternatieve eiwitgewassen	3
<i>Peulvruchten</i>	3
<i>Veldproeven</i>	3
Demonstratie in Overijssel	4
<i>Testen in het rantsoen</i>	4
Studieclubs Ekopluijm	4
Agenda	4

Rassen en merken

Er worden 4 typen leghennen gebruikt.

De Lohmann Tradition is een bruine hen met een wat zwaardere ei, die reeds enige tijd in biologische houderijsystemen wordt gebruikt.

De H&N Silver Nick is een grotendeels witte hen met wat bruine veren die wat kleinere, bruine eieren legt. Het is een nieuwkomer, die recent in de biologische houderij is geïntroduceerd.

De LSL is een witte hen die reeds jaren in batterij-huisvesting wordt gebruikt. Buitenlandse ervaringen geven echter aan dat dit dier ook verrassend goed in alternatieve huisvesting functioneert.

De Lohmann Sandy is een voor Europa onbekend dier, dat eigenlijk alleen in Aziatische landen wordt gebruikt. Het is een wat zwaardere, witte hen die crème-kleurige eieren legt. Van alle 4 typen hennen wordt verwacht dat ze in aanleg geschikt zijn voor het ongekappt houden in alternatieve huisvesting met uitloop. Er wordt weinig pikkerij verwacht en een goede productie. Van geen van deze typen is bekend hoe ze op 100% biologisch voer functioneren.

Start praktijkproef Spelderholt

In oktober gaat de leghennenproef van start en hiervoor zijn op 8 juni jl. de kuikens geboren. In het onderzoek zal ASG twee varianten 100% biologisch voer en 4 typen leghennen uittesten. De proef wordt grotendeels door LNV betaald, maar daarnaast dragen Lohmann, ABCTA, Broederij Verbeek en Eierhandel Van Beek hun steentje bij.

Kuikens biologische legproef in opfok

Op 9 juni zijn de kuikens op het opfokbedrijf geplaatst. Alle 4 typen leghennen zijn in één stal gehuisvest, die voor deze opfok in 4 afdelingen verdeeld is. Deze stal heeft een volledig strooisel vloer met ruiters en zitstokken. In deze warme opfokstal blijven de kuikens tot ca. 7 weken leeftijd. Daarna worden ze overgeplaatst naar de koude opfokstal op hetzelfde bedrijf. Bij deze stal is uitloop gerealiseerd, zodat de dieren naar buiten kunnen. Hoewel er nog geen officiële richtlijnen zijn waaraan biologische opfok moet voldoen, worden de hennen voor de proef zoveel mogelijk biologisch opgefokt. Ook in de opfok krijgen ze al 100% biologisch voer.

Verenpikken in de opfok

Uit voorlopige resultaten van het opfokonderzoek blijkt dat ongeveer de helft van de opfokkoppels verenpikt. De symptomen zijn echter dermate subtiel, dat je het snel over het hoofd ziet. Zo zagen we bij geen enkel koppel kale plekken. Hooguit waren er een paar donsveertjes zichtbaar op de rug als teken dat er dekveren uitgetrokken waren. De koppels werden ook éénmalig bezocht tijdens de leg op 30 weken. Op onze vraag hoe de hennen er bij aankomst uit zagen qua pikkerij, antwoordden alle legpluimveehouders dat ze er goed uit zagen en dat er volgens hen geen pikkerij onder zat. Uit onze resultaten blijkt dat wanneer op een leeftijd van 16 weken bij 20% van de kippen dergelijke donsveertjes zichtbaar zijn, ze op 30 weken al flinke kale plekken hebben. De mate van verenpikken tijdens de opfok wordt dus erg onderschat.

Hebben hennen tijdens de opfok al geverenpikt, dan lijkt er voor de legpluimveehouder weinig meer aan te doen. We hebben maar één koppel gezien dat in de opfok wel verenpikte, maar in de leg niet meer. Deze koppel werd echter met een klein groepje in een mobiel hok gehouden. Als hennen tijdens de opfok niet verenpikken, blijken ze tijdens de leg veel beter tegen een stootje te kunnen. Dus ook als er dan risicofactoren zijn voor pikkerij (geen strooisel in de scharrelruimte of weinig uitloopgebruik), zie je desondanks weinig verenpikken.

Lohmann
Sandy

Zorgen voor afleiding

Een belangrijke risicofactor voor verenpikken in de opfok is opfokken op een beun. Ze zitten de eerste weken dan op het rooster opgesloten met weinig te doen en vooral een hoge dichtheid. Juist in die tijd moeten ze leren wat eetbaar is en ze pikken naar alles. Onder natuurlijke omstandigheden zouden ze bovendien het goede voorbeeld van de kloek volgen, maar dat ontbreekt in een opfokstal. Onder dergelijke omstandigheden met een hoge dichtheid, begint de pikkerij snel. Een andere factor die het verenpikken tijdens de opfok beïnvloedt, is de leeftijd waarop de hennen naar buiten gaan. Hoe jonger ze naar buiten gaan, hoe minder verenpikken. Waarschijnlijk wordt dit veroorzaakt door een combinatie van meer afleiding buiten en voor de binnenblijvende kippen een lagere bezetting.

Over verschillen tussen kippenmerken kunnen we weinig zeggen, omdat we alle merken het zowel goed als slecht hebben zien doen. Wel lijkt het zo dat het bij witte kippen minder opvalt als er een paar veren ontbreken dan bij bruine kippen, omdat daar opvallende witte plekken ontstaan. Als er bij witte kippen pikkerij voorkomt, zie je dat vooral bij de exemplaren met een bruine rug.

Afronding opfokonderzoek

In augustus worden de laatste kippen uit het opfokonderzoek op 30 weken beoordeeld en daarna beginnen we met de eindanalyse. In december verschijnt het eindresultaat in de vorm van een handboek over het opfokken van biologische leghennen. EKOpluim organiseert een themadag over het onderwerp.

Oproep: Ervaring met daglichtlampen

Het Louis Bolk Instituut doet literatuuronderzoek naar de effecten van daglicht en daglichtlampen op het gedrag en de gezondheid van kippen. Aanvullend zijn we op zoek naar praktische ervaringen van pluimveehouders met daglichtlampen. Wie heeft daglichtlampen in de stal en welke effecten zie je bij de kippen? Goaitske Iepema 0343-523860 of Monique Bestman 0343-523863

Voorjaarsronde uitlopen

In opdracht van het LBI hebben René Uitbeijerse en Jan de Koning dit voorjaar 14 bedrijven bezocht die deelnemen aan het project Ekopluijm. Naast het verzamelen van gegevens met betrekking tot de verbouw van eigen voer, mestkwaliteit en -afzet en kringloop, hebben zij ook geïnventariseerd hoe de uitlopen op de bedrijven van de deelnemers er bij lagen. Doel was om inzicht te krijgen in de bodembedekking in winter en/of vroeg voorjaar, hoeveel arbeid pluimveehouders steken in de uitloop en welke factoren in verband met de uitloop door pluimveehouders als risico beschouwd worden.

René en Jan voerden hun werk uit in het kader van een bedrijfsopdracht dat onderdeel uitmaakt van een afstudeeropdracht voor de CAH Dronten.

Bodembedekking

Bodembedekking	Gemiddeld	Range
Zwart	35%	(10-60%)
Begroeiing	62%	(40-90%)
Houtsnippers	3%	(0-10%)

Op de 14 bedrijven was gemiddeld 62% van de bodem in de uitloop bedekt. 35% van de bodem was "zwart", waarvan 10% "baggerig". Op 6 bedrijven werden houtsnippers gebruikt, die gemiddeld voor 3% bedekking van de bodem stonden. 6 van de 14 bezochte bedrijven gaf aan dat de hennen regelmatig omgeweid werden. De bedrijven die omweidden hadden een iets lager aandeel onbedekte bodem in de uitloop. Dit resultaat valt niet tegen, zeker gezien het feit dat de bovenstaande opname aan het einde van het winterseizoen is gemaakt en begroeiing weinig of geen kans heeft zich te herstellen. Natuurlijk zijn er voor elk bedrijf redenen op te voeren waarom de bodem in de uitloop onbedekt (of juist niet) was. Het voert te ver deze hier allemaal te noemen.

Onbedekte bodem nabij de stal

Beschutting

Het gemiddelde oppervlak van de uitloop waar hennen beschutting kunnen vinden, geschat als het percentage van totale uitloopoppervlak, is in het vroege voorjaar van 2005 34% (range 5-72%). Bosjes en struweel leveren tezamen 30% beschutting, boomgaard of wijngaard 20%, singel of haag 14% en gewassen 29%. Gemiddeld vormen poelen en sloten 7% van het uitloopoppervlak. Hier kan geen beschutting worden gevonden.

Arbeid

Gemiddeld aantal kippen	Arbeid (uur/jaar)	Arbeid (uur/1000 kippen)
8500	68	11
(1400-16000)	(0-365)	(0-35)

Onderhoud

Het beoordelen of een uitloop er goed uitziet is snel gedaan. Het onderhouden en groen houden van een uitloop is een heel ander verhaal. Omdat de uitloop een belangrijke blikvanger is voor het biologische legbedrijf leek het ons interessant eens naar de arbeidsbehoefte van de uitloop te vragen. Veel deelnemers vonden het lastig een inschatting te maken van de tijd die ze op jaarbasis aan de uitloop besteden. Één deelnemer gaf aan geen arbeid aan de uitloop te besteden. Alleen in het geval dat er zich in de uitloop obstakels vormden werd er ingegrepen (snoeien). Aan de andere kant van het spectrum gaf een deelnemer aan dik 1 uur per dag met de uitloop bezig te zijn. In de zomer had het voornamelijk betrekking op afrastering controleren en gras maaien, in de winter voornamelijk snoeiwerkzaamheden en natte plekken tegengaan. In het bepalen van de hoeveelheid arbeid die in de uitloop gestopt wordt is geen rekening gehouden met de tijd die gericht is op het naar buiten krijgen van de kippen. Het viel op dat enkele deelnemers die geen of weinig beschutting in de uitloop hebben actief aan het plannen en planten zijn om hier iets aan te doen. Het resultaat hiervan is pas na enkele jaren zichtbaar.

Risicofactoren

Als belangrijkste risicofactoren in de uitloop kwamen "baggerige grond met plasjes water" (1) en dioxine (2) naar voren. De meeste pluimveehouders zien de uitloop niet als risico voor diergezondheid: de kippen kunnen in de uitloop juist een betere weerstand opbouwen. Ook wilde vogels werden niet genoemd, ondanks dat er gevraagd werd naar welke wilde vogels in welke mate in de uitloop gesignaleerd werden. De resultaten van de wilde vogels komen een volgende keer in de nieuwsbrief aan bod.

Vervolg

Het is de bedoeling dat alle bedrijven voor eind augustus opnieuw worden bezocht om beschutting en bodembedekking in de uitloop in kaart te brengen. Ook is het de bedoeling dat ter voorbereiding van vervolgonderzoek in een aantal uitlopen bodemonsters (mineralen onderzoek) worden genomen. In een aantal andere uitlopen wordt gekeken hoe de risicoplakken aangeduid als "baggerige grond met plasjes water" verder onderzocht kunnen worden. Onderzoek op ziektekiemen levert hierbij aanvullende informatie. De vraag is dan op welke ziektekiemen ingezoomd moet worden.

Aanscherping voedernormen

Vanaf 25 augustus a.s. is het toegestane aandeel gangbare diervoeders in de biologische veehouderij verlaagd. Het gebruik van een beperkt percentage gangbare diervoeders van agrarische oorsprong is toegestaan wanneer onvoldoende biologisch geproduceerde voeders

beschikbaar zijn. Voor pluimvee geldt een beperkt aandeel gangbaar diervoer in het rantsoen: 15% van 25-08-2005 tot en met 31-12-2007; 10% van 01-01-2008 tot en met 31-12-2009; 5% van 01-01-2010 tot en met 31-12-2011; 0% vanaf 01-01-2012.

Het percentage betreft de droge stof van diervoeders van agrarische oorsprong per periode van 12 maanden. In het dagrantsoen is maximaal 25% gangbaar diervoeder toegestaan. Omdat de wijziging ingaat op 25 augustus a.s. is over geheel 2005 gemiddeld als maximum percentage toegestaan:

- voor herbivoren 9%;
- voor overige diersoorten 19%.

Meer info: www.skal.nl

Voereiwit: alternatieve eiwitgewassen

Ondanks dat de teeltomstandigheden in Nederland niet optimaal zijn, staan eiwitgewassen de laatste tijd volop in de belangstelling. Dit heeft enerzijds te maken met de op handen zijnde verhoging van het aandeel biologische grondstoffen in het voer voor o.a. eenmagigen, anderzijds met de toegenomen interesse om zelf een gedeelte van het benodigde voer te verbouwen. Dit laatste resulteert in een verbeterde bedrijfskringloop (imago) en, als het goed is, ook een kostenbesparing.

Peulvruchten

Er zijn meerdere gewassen die geteeld kunnen worden voor voereiwit. De belangrijkste kandidaten zijn de peulgewassen: voedererwt, veldboon en lupine. Deze worden in Nederland niet tot nauwelijks verbouwd. Lage saldi en grote teeltrisico's maken de teelten financieel weinig aantrekkelijk. Bovendien zijn deze gewassen ook nog onkruidgevoelig. Bij de peulvruchten speelt de overweging of het gewas als monocultuur of als mengteelt geteeld moet worden. Monoculturen geven over het algemeen meer problemen met onkruiden en een hoger teeltrisico.

Veldproeven

Door aanleg van veldproeven brengt LBI de mogelijkheden van het telen van eiwitgewassen in Nederland in kaart. Hierin worden geschikte soorten en variëteiten geselecteerd op teeltgeschiktheid en uiteindelijk, heel belangrijk, opbrengst. De proeven en demovelden liggen verspreid over Nederland op verschillende grondsoorten. In alle proeven wordt een eiwitgewas altijd in combinatie met een graan geteeld (mengteelt). In de voorgaande jaren is in de veldproeven veel aandacht besteed aan gerst-erwten. Een van de conclusies was dat gerst-erwten op zich een goede combinatie vormt, maar dat deze teelt rondom de oogst zeer gevoelig is voor ongunstige weersomstandigheden.

In 2004 is een begin gemaakt met het screenen van lupine en veldboon. Er zijn contacten gelegd met instituten in o.a. Denemarken en Frankrijk, alwaar het veredelingswerk in deze peulvruchten al een heel eind op weg is.

Demonstratie in Overijssel

Op de demonstratiemiddag 8 juni jl. bij de Fam. Slingenberg in Ane konden 5 mengteelten worden bewonderd: gerst-erwt, haver-veldbonen, tarwe met 2 verschillende variëteiten lupine en gerst-lupine. Alle gewassen stonden er op het moment van de demo goed bij. Bij de lupinen springt 1 van de variëteiten in het oog: deze ontwikkelt zich snel na ontkieming, wat gunstig is voor de onkruidonderdrukking. Daarna ontwikkelt zich een mooi vol gewas. Bij de laatste waarneming was de peulzetting in volle gang. Dit ziet er goed uit: de planten vormen veel peulen. Maar, zoals Gerjan Slingenberg al zei, het gaat erom wat er straks in de zak zit: wat levert de lupine qua zaadopbrengst op en kan het verkregen product goed aan de hennen worden gevoederd? Slingenberg kiest voor het oogsten van een CCM-achtig product, waarbij het optimale oogstmoment van één van de gewassen in de mengteelt bepaalt wanneer het gewas als geheel geoogst wordt.

Testen in het rantsoen

Mocht dit jaar een veelbelovend eiwitgewas uit de bus komen, dan zal het product hiervan worden uitgetest in het rantsoen. Er zijn inmiddels voorbereidingen getroffen om het product zowel praktisch te testen in het rantsoen voor kleine koppels hennen, maar ook om het mee te laten draaien in een verteringsonderzoek.

Studieclubs Ekopluijm

Deze zomer vinden de praktijkrondes plaats van 3 studiegroepen rond het thema Hele Snavels. Gezamenlijk worden de stress verhogende en stress verlagende aspecten op de bedrijven beoordeeld. In het najaar worden deze resultaten van een 16 tal bedrijfsbezoeken samengevoegd

tot praktijktips. De bevindingen worden samengebracht met de resultaten uit het opfokonderzoek. Dit kan het startsein vormen voor een studiegroep speciaal voor de opfokkers. Deze fase blijkt van groot belang voor de resultaten in de legperiode.

Een ander onderwerp vormt de inrichting en beheer van de uitloop: het aanzicht van het bedrijf bepaalt de eerste indruk. Hoe kunnen we dit verbeteren? Als er mensen zijn met ideeën hierover: neem contact op!

De studiegroep Kengetallen gaat ondertussen door. In het programma Albatross is voor de deelnemers aan de studieclub een gemiddeld biologisch koppel te vinden waar mee eigen resultaten vergelijkbaar zijn.

Overigens zijn er nog mogelijkheden om tegen gereduceerd tarief de eigen koppel administratie hierin te doen en zodoende ook te kunnen vergelijken met het gemiddelde koppel.

Contactpersonen voor deze onderwerpen zijn

Ron Methorst of Renske Loefs:

r.methorst@agroeco.nl 06-23086503

r.loefs@agroeco.nl 06-13576710

Agenda

Datum: 20 juli 2005

LaMi-demonstratieochtend eigen voerteelt door biologische pluimveehouders

Tijd: 10.00 – 12.30 uur

Plaats: Johan Verbeek,
Ubbeschoterweg 10, Renswoude

Onderwerpen:

- Toepassingsmogelijkheden van eigen voerdeelt door biologische pluimveehouder
- Teelt van gerst/erwt
- Kippenmestkorrels als rijenbemesting in de biologische maisteelt

Demo:

Op een maisperceel bij Johan Verbeek zijn kippenmestkorrels als rijenbemesting gebruikt. Dit is de eerste keer in Nederland dat rijenbemesting met kippenmestkorrels wordt toegepast. Op deze demo-ochtend worden de eerste ervaringen meegedeeld en kunnen bezoekers het gewas bekijken. Aver Heino vindt het toepassen van kippenmestkorrels als rijenbemesting in mais een methode met perspectief en heeft in navolging van Johan Verbeek ook een experiment gestart.

Aan deze Nieuwsbrief werkten mee: Thea Fiks-van Niekerk (ASG), Jan Paul Wagenaar, (LBI) Monique Bestman (LBI), Goaitske Iepema (LBI), Ron Methorst (Agro Eco) en Leen Janmaat (DLV biologische landbouw).